

QUẢN LÝ VÀ ĐIỀU HÀNH CÔNG TÁC THUẾ TRONG BỐI CẢNH SUY GIẢM KINH TẾ TRONG NƯỚC VÀ SUY THOẠI KINH TẾ TOÀN CẦU

ĐẶNG HẠNH THU *

Ở các nền kinh tế phát triển nguồn thu từ thuế chiếm tỷ trọng cao trong ngân sách quốc gia. Ở nước ta, thuế đang dần trở thành nguồn thu chủ yếu của nền kinh tế. Bởi vậy, nhiệm vụ quan trọng hàng đầu là nuôi dưỡng nguồn thu, đồng thời việc quản lý điều hành công tác thuế phải linh hoạt đáp ứng tình hình thực tiễn đặt ra. Trong giai đoạn khủng hoảng kinh tế, tài chính thế giới hiện nay ngành thuế đang đối mặt với nhiều khó khăn và thách thức.

NHIỆM vụ công tác thuế năm 2009 được triển khai trong bối cảnh khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu đã tác động mạnh đến kinh tế nước ta làm cho sản xuất kinh doanh và xuất khẩu giảm sút, vốn đầu tư nước ngoài sụt giảm, nhiều ngành sản xuất phải cắt giảm và thu hẹp, thị trường bất động sản trầm lắng. Ngoài ra, thiên tai, dịch bệnh xảy ra trên địa bàn cả nước gây ảnh hưởng trực tiếp đến việc làm và đời sống của nhân dân.

Thực hiện chủ trương của Nhà nước và Nghị quyết số 30/2008/NQ-CP của Chính phủ về các giải pháp cấp bách nhằm ngăn chặn suy giảm, duy trì tốc độ tăng trưởng kinh tế hợp lý và bảo đảm an sinh xã hội, Bộ Tài chính đã ban hành nhiều thông tư hướng dẫn về việc miễn thuế, giảm thuế và giãn thuế

trên diện rộng, góp phần tích cực vào kết quả bước đầu ngăn chặn suy giảm kinh tế ở nước ta.

Quyết định miễn, giảm và giãn thuế giá trị gia tăng, thuế thu nhập doanh nghiệp, thuế thu nhập cá nhân tại thời điểm xảy ra khủng hoảng kinh tế trên phạm vi toàn cầu thể hiện sự quan tâm, chia sẻ của Đảng và Nhà nước đến những khó khăn trong sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp và đời sống người lao động, hỗ trợ trực tiếp cho doanh nghiệp, người nộp thuế vượt qua thời điểm khó khăn để tiếp tục đầu tư duy trì và phát triển sản xuất, kinh doanh. Việc cắt giảm thuế còn tạo điều kiện để doanh nghiệp đổi mới, đầu tư thêm máy móc thiết bị, nâng cao khả năng

* Tổng cục trưởng, Tổng cục Thuế, Bộ Tài chính

ạnh tranh, kịp thời chia sẻ khó khăn và giữ được những khách hàng lớn. Như vậy, đây cũng là đòn bẩy kích thích đầu tư và tiêu dùng, tạo đà cho sự tăng trưởng kinh tế, từng bước nâng cao đời sống nhân dân.

Tuy nhiên, do thực hiện các biện pháp miễn, giảm, giãn, điều chỉnh thuế suất và kéo dài thời gian nộp thuế cho các doanh nghiệp, cá nhân, hộ kinh doanh gặp khó khăn, số thuế dự tính giảm năm 2009 lên đến 10.700 tỉ đồng, trong đó: giảm, giãn khoảng 4.600 tỉ đồng tiền thuế thu nhập doanh nghiệp theo quy định tại Thông tư số 03/2009/TT-BTC và Thông tư số 12/2009/TT-BTC; giảm khoảng 1.200 tỉ đồng thuế giá trị gia tăng theo quy định tại Thông tư số 13/2009/TT-BTC và Thông tư số 85/2009/TT-BTC; giãn trên 4.600 tỉ đồng tiền thuế thu nhập doanh nghiệp theo quy định tại Thông tư số 27/2009/TT-BTC, giảm khoảng 300 tỉ đồng lệ phí trước bạ theo Thông tư số 85/2009/TT-BTC đã tạo những áp lực lớn cho việc triển khai thực hiện nhiệm vụ năm 2009 của ngành thuế. Thêm vào đó, năm 2009 nhiều chính sách mới được sửa đổi, bổ sung như Luật Thuế thu nhập doanh nghiệp sửa đổi, Luật Thuế giá trị gia tăng, Luật Thuế tiêu thụ đặc biệt... chủ yếu theo hướng giảm thu, tích tụ vốn cho doanh nghiệp đầu tư, phát triển sản xuất kinh doanh.

Ảnh hưởng của suy thoái kinh tế thế giới tác động xấu đến sản xuất kinh doanh trong nước, tốc độ tăng trưởng kinh tế (GDP) 6 tháng đầu năm mới đạt 3,9%, thấp hơn nhiều so mức tăng trưởng của cùng kỳ 6 tháng năm 2008 và mục tiêu đặt ra từ đầu năm 2009 (tăng 6,5%). Nhiều mặt hàng có đóng góp lớn cho ngân sách nhà nước tiêu thụ chậm, như sản lượng ô-tô giảm 26,8% so cùng kỳ, thu ngân sách mới đạt 33,7% dự toán và giảm 21% so với cùng kỳ, hàng điện tử xuất khẩu và tiêu thụ chậm, giá khí đốt giảm lớn so với cùng kỳ và hụt lớn so với dự toán, cà phê mặc dù tăng 22,3% về lượng nhưng doanh số lại giảm 12,2%, cao su giảm 0,7% về lượng, và

giảm 44,1% về doanh số, thủy sản giảm 10,7% về doanh số... Kinh tế suy giảm còn ảnh hưởng lớn đến việc triển khai đầu tư của các dự án, theo đó làm giảm các nguồn thu liên quan như lệ phí trước bạ nhà, đất; thuế thu nhập cá nhân từ chuyển nhượng bất động sản... Theo thống kê ban đầu, suy giảm kinh tế đã tác động làm giảm thu ngân sách nhà nước trong 6 tháng khoảng trên 4.800 tỉ đồng so với dự toán.

Mặc dù bị ảnh hưởng lớn bởi suy giảm kinh tế và thực hiện chính sách giãn, giảm thuế làm giảm thu lớn, nhưng qua 6 tháng thực hiện, được sự chỉ đạo của Quốc hội, sự điều hành sát sao của Chính phủ, Bộ Tài chính, Ủy ban nhân dân các cấp, sự phối hợp chặt chẽ của các cơ quan, đơn vị có liên quan, ngành thuế cả nước đã triển khai tốt các gói giải pháp kích cầu của Chính phủ, các văn bản hướng dẫn của Bộ Tài chính có liên quan đến ưu đãi thuế, đưa chủ trương này vào cuộc sống, coi đây là nhiệm vụ trọng tâm được ưu tiên đặc biệt trong chương trình công tác năm 2009. Ngành thuế còn đặt ra mục tiêu phấn đấu khai thác tăng thu khoảng 18.000 tỉ - 20.000 tỉ đồng để bù đắp một phần cho phần hụt giảm ngân sách nhà nước do thực hiện các giải pháp về tài chính tiền tệ nhằm tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh. Bằng việc triển khai quyết liệt nhiều các giải pháp quản lý thu, kiểm soát chặt chẽ, khai thác nguồn thu, chống thất thu ngân sách từ cơ quan trung ương tới các cục thuế địa phương. Theo đó, cơ quan thuế các cấp đã đẩy mạnh tuyên truyền phổ biến sâu rộng đến người nộp thuế biết và áp dụng chế độ ưu đãi thuế vào hoạt động đầu tư và phát triển sản xuất kinh doanh.

Giải quyết ngay những hồ sơ hoàn thuế, miễn thuế, không để tồn đọng kéo dài, bảo đảm tháo gỡ kịp thời khó khăn về vốn cho doanh nghiệp. Kết quả là trong 5 tháng đầu năm 2009, cơ quan thuế đã giải quyết hoàn thuế đối với 7.827 hồ sơ, đạt 97% số hồ sơ hợp lệ với số thuế đã hoàn là 15.537 tỉ đồng,

số thuế hoàn chủ yếu được áp dụng đối với doanh nghiệp xuất khẩu và đầu tư.

Chỉ đạo quyết liệt công tác thu hồi nợ thuế, kết quả đến ngày 31-5-2009 toàn ngành thuế đã thực hiện đôn đốc thu và cưỡng chế thu được 8.262 tỉ đồng tiền thuế nợ vào ngân sách nhà nước, đạt 62% chỉ tiêu thu nợ. Nhiều địa phương đã có chuyển biến mạnh trong công tác quản lý thu nợ, kết quả thu nợ cao (trên 70%) là: An Giang, Bắc Giang, Bến Tre, Bình Thuận, Cà Mau, Đắk Lắk, Đắk Nông, Đồng Nai, Đồng Tháp, Hà Nam, Hà Tĩnh, Hòa Bình, Hưng Yên, Lâm Đồng, Lạng Sơn, Long An, Nghệ An, Ninh Bình, Ninh Thuận, Phú Yên, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Quảng Ninh, Sơn La, Tây Ninh, Thành phố Hồ Chí Minh, Trà Vinh, Thừa Thiên - Huế, Vĩnh Phúc.

Rà soát, đôn đốc thu kịp thời các khoản tiền thuế truy thu, tiền phạt mà thanh tra đã kết luận vào ngân sách nhà nước, đến hết tháng 6, toàn ngành đã đôn đốc thu vào ngân sách nhà nước gần 1.220 tỉ đồng tiền thuế truy thu sau thanh tra, kiểm tra, đạt 59% trên tổng số phải thu năm 2008 chuyển sang, trong đó, Hà Nam, Cà Mau, Hà Tĩnh, Phú Yên là các địa phương đã đạt 100% số phải thu, nhiều cục thuế thu đạt trên 80% như các Cục Thuế An Giang, Thái Nguyên, Quảng Ninh, Bà Rịa - Vũng Tàu, Đồng Tháp, Hòa Bình, Lạng Sơn, Trà Vinh.

Nắm bắt kịp thời những vướng mắc phát sinh từ cơ sở để báo cáo cơ quan có thẩm quyền đề ra giải pháp xử lý tháo gỡ khó khăn, tạo điều kiện thuận lợi cho sản xuất kinh doanh, từ đó vực dậy nền kinh tế, tạo nguồn thu ổn định cho ngân sách nhà nước. Cùng với tình hình kinh tế trong nước những tháng đầu năm có tín hiệu hồi phục, sự vượt khó vươn lên của cộng đồng doanh nghiệp, các cá nhân sản xuất kinh doanh, trong đó nhiều tập đoàn, tổng công ty lớn vẫn duy trì sản xuất kinh doanh và mức đóng góp cho ngân sách nhà nước tăng khá so với năm trước đã tác

động tích cực đến kết quả thu nội địa như: ngành bưu chính - viễn thông với tổng doanh thu tăng 19,5% so với cùng kỳ, nộp thuế thu nhập doanh nghiệp tăng 1,7 lần so với cùng kỳ (trong đó có cả yếu tố nộp thêm sau quyết toán thuế năm 2008); ngành thuốc lá tăng 14,6% về lượng, nộp ngân sách nhà nước tăng trên 30% (trong đó có cả yếu tố tăng do cơ cấu thuốc lá sản xuất và tiêu thụ thay đổi); xi-măng tăng 24,1% về lượng; thép tăng 12,6%; điện sản xuất tăng 7,9%; bia tăng 6,6%; khối các ngân hàng thương mại có kết quả kinh doanh khá khả quan, lợi nhuận đạt cao so với kế hoạch, nộp ngân sách tăng trên 15% so cùng kỳ... Với sự nỗ lực phấn đấu của công chức toàn ngành thuế nên mặc dù cơ chế miễn giảm và giãn thuế được triển khai trên diện rộng, song kết quả không xảy ra tình trạng hụt thu lớn. Thu ngân sách nhà nước 6 tháng đầu năm 2009 ước đạt 47% dự toán pháp lệnh, bằng 85,8% so với cùng kỳ năm 2008. Hầu hết các địa phương trong cả nước đã phần đầu khai thác tăng thu quyết liệt ngay từ đầu năm nên kết quả thu đạt khá đã đóng góp tích cực cho công tác thu thuế 6 tháng đầu năm chung của cả ngành. Có 44/63 địa phương thu đạt trên 51% so dự toán pháp lệnh, bảo đảm được tiến độ thực hiện dự toán năm. Có 48/63 địa phương tăng trưởng so năm trước, trong đó tăng trưởng cao trên 20% có 20 địa phương. Hai thành phố có số thu lớn kết quả thu đạt khá so dự toán và tăng hơn so cùng kỳ: thành phố Hà Nội (tăng 7,3%), Thành phố Hồ Chí Minh (tăng 0,4%) góp phần quan trọng vào kết quả thu chung của toàn ngành. Kết quả này sẽ tạo đà cho việc thực hiện nhiệm vụ thu ngân sách nhà nước 6 tháng cuối năm.

Trong 6 tháng cuối năm, dự báo nền kinh tế nước ta khả năng sẽ ổn định và dần phục hồi, đây là yếu tố tác động tích cực tới kết quả sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp; giá dầu thô những tháng cuối năm có khả năng tăng hơn những tháng đầu năm sẽ tác động tăng thu từ dầu thô. Nhưng đến thời điểm

này, chưa có một quốc gia nào, chuyên gia kinh tế nào có thể khẳng định suy thoái kinh tế thế giới đã xuống tới đây. Những dấu hiệu tốt gần đây mới chỉ là tín hiệu bước đầu, chưa phải là cơ sở cho một nền kinh tế ổn định và phát triển. Bên cạnh đó, diễn biến của thời tiết, khí hậu ngày càng phức tạp, tình hình thiên tai, dịch bệnh từ nay đến cuối năm thất thường, khó lường trước được. Thực tế thu qua các tháng đầu năm nhiều khoản thu từ sản xuất kinh doanh có chiều hướng giảm dần do tác động của suy giảm kinh tế và chính sách giãn, giảm thuế ngày càng có những ảnh hưởng rõ nét, theo thống kê sơ bộ, thu tháng 3 giảm 11,1% so với tháng 2, tháng 4 mặc dù đến kỳ kê khai nộp thuế thu nhập doanh nghiệp nhưng cũng chỉ bằng 104,6% tháng 3, tháng 5 giảm 12,4% so với tháng 4 và tháng 6 giảm 10,4%. Bên cạnh đó, trong 6 tháng cuối năm, còn phải thực hiện mở rộng chính sách giảm thuế như thực hiện Quyết định số 58/2009/QĐ-TTg của Chính phủ, giảm 50% thuế suất thuế giá trị gia tăng đối với nhiều mặt hàng, trong đó có những ngành đóng góp tương đối lớn cho ngân sách nhà nước như xi-măng, xe mô-tô 2 bánh, 3 bánh, giấy; giảm 50% lệ phí trước bạ đối với xe ô-tô chở người dưới 10 chỗ ngồi; thực hiện ưu đãi thuế ở mức cao nhất đối với các dự án đầu tư xây dựng nhà ở cho công nhân trong khu công nghiệp, nhà ở cho sinh viên, các cơ sở đào tạo và nhà ở cho người có thu nhập thấp... Trong điều kiện này, từ nay đến cuối năm việc hoàn thành nhiệm vụ thu ngân sách là rất khó khăn.

Để hoàn thành nhiệm vụ công tác thuế trong 6 tháng cuối năm, toàn ngành thuế sẽ nỗ lực, tập trung thực hiện một số nhiệm vụ xuyên suốt, đó là:

Thứ nhất, tăng cường quản lý thuế đối với các lĩnh vực, mặt hàng có tiềm năng. Tăng cường kiểm tra, rà soát kê khai thuế của các tổ chức, cá nhân, bảo đảm 100% người nộp tờ khai đúng thời hạn, phát hiện kịp thời các trường

hợp kê khai không đúng, không đủ số thuế phải nộp để có các biện pháp chấn chỉnh, xử phạt nghiêm. Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra thuế và hoàn thuế, thường xuyên rà soát để bổ sung vào kế hoạch thanh tra, kiểm tra và xử lý kịp thời những đối tượng có dấu hiệu gian lận thuế để thu được tiền thuế, tiền phạt vào ngân sách nhà nước đúng thời hạn. Xử lý dứt điểm, kiên quyết thực hiện các biện pháp cưỡng chế đối với các trường hợp dấy dưng, chây ì để đẩy nhanh tiến độ thu hồi các khoản nợ đọng, phấn đấu giảm hụt thu tới mức thấp nhất.

Thứ hai, tiếp tục đẩy mạnh cải cách và hiện đại hóa công tác quản lý thuế, phát hiện và chấn chỉnh kịp thời những thủ tục hành chính không phù hợp, những khâu công việc còn chậm trễ để có biện pháp khắc phục ngay, rút ngắn đến mức thấp nhất thời gian tuân thủ thuế. Tiếp tục triển khai cơ chế "một cửa" trong việc tiếp nhận, giải quyết các yêu cầu thủ tục hành chính thuế. Triển khai cơ chế một cửa liên thông giữa cơ quan đăng ký kinh doanh, đăng ký thuế và cấp dấu. Từng bước áp dụng hình thức kê khai thuế điện tử, mở rộng mạng lưới nộp thuế qua hệ thống ngân hàng thương mại, tạo thuận lợi tối đa cho người nộp thuế.

Thứ ba, cùng với việc tiếp tục tổ chức thực hiện tốt Nghị quyết số 30/2008/NQ-CP của Chính phủ, ngành thuế phối hợp với các ngành, các cấp giải quyết kịp thời các vấn đề vướng mắc về cơ chế, chính sách, tạo điều kiện để doanh nghiệp vượt qua khó khăn, phát triển sản xuất kinh doanh, thực hiện được tốt nghĩa vụ nộp ngân sách nhà nước. Riêng đối với thuế thu nhập cá nhân, tổ chức triển khai thu đúng, thu đủ và kịp thời các khoản thuế thu nhập từ tiền lương, tiền công, từ kinh doanh vào ngân sách nhà nước ngay sau khi hết thời hạn miễn thuế. Tăng cường hướng dẫn, kiểm tra các đơn vị chi trả thu nhập và các cá nhân nộp thuế trong việc xác định thu nhập chịu thuế, kê khai giảm trừ gia cảnh, khấu trừ, tính và kê khai nộp thuế. □